

BŪTINI IŠMOKTI¹ (išskirti kursyvu) BEI ŽINOTI² (išskirti mažesniu šriftu) TERMINAI IR SĄVOKOS

AUDINIAI

LAŠTELĖ, plazmolema (citolema), citoplazma, organoidai (organelės), endoplazminis tinklas (lygusis ir grūdėtasis), Goldžio kompleksas, mitochondrijos, vidinė ir išorinė mitochondrijų membranos, mitochondrijų skiauterės (kristos), lizosomos, vakuolės, ribosomos, polisomos, centriolės, mikrovamzdeliai (mikrotubulės), mikrofilamentai, mikrofibrilės, blakstienėlės, žiuželiai, citoplazmos intarpai, **branduolys**, branduolio apvalkalas, **branduolėlis**, branduolio plazma, chromatinas, chromosomos.

Fagocitozė, pinocitozė, endozitozė, egzocitozė, sekrecija, ekskrecija.

EPITELINIS AUDINYS

Dengiamasis (paviršiaus), vienasluoksnis epitelis, mezotelis, endotelis, tariamasis daugiasluoksnis, daugiasluoksnis, ragėjantis, neragėjantis, plokščiasis, kubinis, stulpinis, stulpinis virpamasis, pereinamasis, juntamasis epitelis. Tarpląstelinės jungtys, užtvėriamoji ir sąauginė zonulė, plyšinė jungtis, desmosoma, hemidesmosoma. Pamatinė membrana: glikokaliksas, pamatinė plokštelė, skaidulinė-tinklinė plokštelė. **Liaukinis epitelis**, egzokrinocitai, endokrinocitai, liaukos. Egzokrininės liaukos, endokrininės liaukos.

JUNGIAMASIS AUDINYS

Tikrasis (tipiškas) jungiamasis audinys, skaidulinis, purusis, glaudusis (taisyklingas, netaisyklingas); specialusis, elastinis, retikulinis arba tinklinis; adipozinis arba riebalinis, pigmentinis.

Tarpląstelinė medžiaga, skaidulos: kolageninės, elastinės, tinklinės (retikulinės); audinių skystis.

Tikrojo (tipiškojo) jungiamojo audinio ląstelės: fibroblastai, fibrocitai, makrofagai, plazmocitai, mastocitai, lipocitai, leukocitai.

Kremzlinis audinys. Chondroblastai, chondrocitai, chondrocitų ertmės (lakūnos); tarpląstelinė medžiaga. Hialininė, skaidulinė, elastinė kremzlės. Antkremzlis.

Kaulinis audinys. Osteoblastai, osteocitai, osteoklastai, osteocitų ertmės (lakūnos), tarpląstelinė medžiaga, kaulinės plokštelės, osteonas (Haverso sistema).

Kraujas ir limfa. Eritrocitai, leukocitai: negrūdėtieji (negranuliuoti) - limfocitai, monocitai; grūdėtieji (granuliuoti) - neutrofilai, eozinofilai, bazofilai; trombocitai. Kraujo plazma.

RAUMENINIS AUDINYS

Skersaruožis raumeninis audinys. Miocitai, raumeninės skaidulos, sarkolema, sarkoplazma, miofibrilės, miofilamentai, aktinas, miozinas, A diskai, I diskai, Z linijos, sarkomeras, T vamzdeliai, triada, sarkoplazminis tinklas.

Širdies raumeninis audinys, lygusis raumeninis audinys.

NERVINIS AUDINYS

Neuronas, jo kūnas, ataugos (dendritas, aksonas). Unipolinis (vienpolis), bipolinis (dvipolis), multipolinis (daugiapolis), pseudounipolinis (tariamasis vienpolis) neuronai. **Sinapsė** (aksodendritinė, aksoaksoninė, dendrodendritinė ir kt.), priešsinapsinė ir posinapsinė membranos, sinapsinis plyšys, neuromediatoriai, dirginamoji ir slopinamoji sinapsės. Neuroglia, gliocitai, astrocitai, oligodendrocitai, endodimocitai, mikroglia, neurolemocitai arba Švano ląstelės. Nervinės skaidulos, mielininės, nemielininės skaidulos, mielinas.

BENDROSIS ANATOMIJOS SĄVOKOS

Bendrieji terminai: *ašis, plokštuma, statusis (vertikalusis), strėlinis (sagitalinis), skersinis, horizontalus, vidurinis (vidurio), vidinis, šoninis, priekinis, užpakalinis, pilvinis, nugarinis, viršutinis, apatinis, galvinis, uodeginis, dešinysis, kairysis, artimasis (proksimalinis), tolیمasis (distalinis), vidinis, tarpinis, išorinis, paviršinis, gilusis, ilgasis, trumpasis, išilginis, žiedinis, centrinis, periferinis, sieninis, vidurių.*

Kūnas, kūno dalys: *galva, veidas, nosis, akys, burna, žandai, kakta, viršugalvis, pakaušis, smilkiniai, kaklas, sprandas, liemuo, krūtinė, pilvas, nugara, dubuo, viršutinė galūnė, žastas, pažastis, alkūnė, dilbis, plaštaka, riešas, delnas, rankos pirštai, apatinė galūnė, šlaunis, kelis, blauzda, pėda, čiurna, kulnas, padas, kojos pirštai.*

39

Kūno ertmės: *kaukolės ertmė (smegeninė), stuburo kanalas, krūtinės ertmė, pilvo ertmė, dubuo, nosies ertmė, burnos ertmė, akiduobė.*

¹ termino išmokimas – teisingas jo vartojimas lietuvių ir lotynų kalbomis (jei lot. terminas pateiktas nurodytoje literatūroje), sugebėjimas įvardintą objektą ar reiškinį apibūdinti, nusakyti jo funkciją bei pažinti preparatuose.

² termino žinojimas – teisingas lietuviško termino vartojimas ir paaiškinimas.

GRIAUČIŲ SISTEMA

Kaulas, tankioji ir akytoji medžiagos, išorinis antkaulis, vidinis antkaulis, čiulpu ertmė, geltonieji ir raudonieji kaulų čiulpai.

Kaulų dalys: kūnas, galas, diafizė, epifizė, gūbrys, maitinamoji anga, maitinamasis kanalas, kaulėjimo centras, gumburas, gumburėlis, šiurkštuma, pakyla, atauga, krumplys, antkrumplis, skiauterė, linija, įlanka, duobė, vaga.

Kaulų rūšys. Ilgieji, trumpieji, plokštieji, netaisyklingieji, oriniai, sezamoidiniai kaulai.

KAUKOLĖS KAULAI.

Kaktikaulis, žvynas, akiduobinės ir nosinės dalys, kaktinis antis. **Momenkaulis**. **Pakauškaulis**, didžioji anga, pamatinė dalis, žvynas, pakaušiniai krumpčiai. **Pleištakaulis**, kūnas, turkiškasis balnas, posmegeninės liaukos duobė, pleištakaulio antis, mažasis ir didysis sparnai, reginis kanalas, sparninė atauga. **Smilkinkaulis**, uolinė dalis, išorinė klausomoji anga ir landa, speninė atauga, būgninė ertmė, ylinė atauga, ylinė spenio anga, vidinė klausomoji anga ir landa, būgninė dalis, žvyninė dalis. **Akytkaulis**, stačioji ir horizontalioji (akytoji) plokštelė, akytkaulio labirintai, akiduobinė plokštelė, viršutinė ir vidurinė nosies kriauklės. **Noragas**. **Ašarikaulis**. **Nosikaulis**. **Skruostakaulis**. **Viršutinis žandikaulis**, viršutinio žandikaulio antis, dantinė ir gomurinė ataugos, dantų alveolės. **Gomurikaulis**. **Apatinė nosies kriauklė**. **Apatinis žandikaulis**, kūnas ir šakos, dantų alveolės. **Poliežuvinis kaulas**.

KAUKOLĖ. Smegeninė, kaukolės skliautas, kaukolės pamatas. Veidinė kaukolės dalis, akiduobė, kaulinis gomurys, nosies ertmė, nosinės ryklės angos, kaulinė nosies pertvara,

LIEMENS KAULAI

STUBURO KAULAI. **Slankstelis**, slankstelio kūnas, lankas, anga, ataugos (keterinė, skersinė, viršutinė bei apatinė sąnarinės). **Kaklo slanksteliai**, skersinės angos. **Atlantas**, priekinis ir užpakalinis lankai, šoninės dalys, viršutinės ir apatinės sąnarinės duobės, danties duobutė. **Ašis**, ašies dantis. **Krūtinės slanksteliai**, kūnų šonkaulinės pusduobutės ir duobutės, skersinių ataugų šonkaulinės duobutės. **Juosmens slanksteliai**. **Kryžkaulis**, kryžmens slanksteliai, kryžkaulio pamatas, viršūnė, kryžkaulio kanalas. **Uodegikaulis** (sturburgalis).

KRŪTINĖS KAULAI. **Krūtinkaulis**, krūtinkaulio kūnas, rankena. **Šonkauliai**, tikrieji, netikrieji ir laisvieji šonkauliai, kaulinis šonkaulis, šonkaulio kremzlė, šonkaulio kūnas, galva, gumburėlis, sąnariniai paviršiai.

Stuburas. **Stuburo kanalas**, tarpslankstelinės angos.

Krūtinės ląsta, krūtinės ląstos ertmė.

VIRŠUTINĖS GALŪNĖS KAULAI.

PEČIŲ LANKO KAULAI. **Raktikaulis**, krūtininis ir petinis galai. **Mentė**, sąnarinė duobė, mentės dyglys, petys.

RANKOS KAULAI. **Žastikaulis**, galva, anatominis kaklas, chirurginis kaklas, žastikaulio krumplys, **Stipinkaulis**, **alkūnkaulis**, **riešakauliai**, **delnakauliai**, **rankos pirštakauliai** - pamatinis, vidurinis, galinis.

APATINĖS GALŪNĖS KAULAI.

DUBENS LANKO KAULAI. **Dubenkaulis**, gūžduobė, **klubakaulis**, **sėdynkaulis**, **gaktikaulis**. **KOJOS KAULAI.** **Šlaunikaulis**, galva, kaklas ir kūnas, vidinis ir šoninis krumpčiai, **girnelė**, **blauzdikaulis**, vidinis ir šoninis krumpčiai, **šėvikaulis**, **čiurnakauliai**, **šokikaulis**, **kulnakaulis**, laivakaulis, pleištukai, kubakaulis, **padikauliai**, **kojos pirštikauliai**.

DUBUO, didysis ir mažasis dubenys.

JUNGTYS

Jungčių rūšys: skaidulinė jungtis, raištis, įkalas, tarpkaulinė plėvė, siulė (lygioji, dantytoji, siūlinė), momenėlis, kremzlinė jungtis, sąauga, sąvarža, kaulinė jungtis, sąnarys.

Sąnario elementai: sąnarinis paviršius, sąnarinė kremzlė, sąnario ertmė, sąnarinis tepalas, sąnario kapsulė, skaidulinė ir tepalinė plėvės, sąnariniai priklausiniai, sąnarinės lūpos, diskai, meniskai, raiščiai, tepaliniai maišeliai.

Sąnarių rūšys: vienaąšis, dviašis, daugiaąšis, cilindrinis, skridininis, elipsinis, balninis, plokščiasis, rutulinis, riešutinis, paprastas, sudėtingasis, derinamasis.

Sąnariniai judesiai: lenkimas, tiesimas, sukimas, atitraukimas, pritraukimas, šoninis sukimas, vidinis sukimas, apvedimas, nugręžimas, atgręžimas, priešpastatymas, atstatymas, nuleidimas, pakėlimas, malamas judesys.

KAUKOLĖS KAULŲ JUNGTYS. *Siūlės:* žvyninė, dantytosios, lygiosios. Įkalas. Kremzlinės pakauškaulio sąaugos, momenėliai. *Smilkininis apatinio žandikaulio sąnarys.*

Kaukolės jungtys su stuburu. Atlantiniai pakauškaulio ir ašiniai atlanto sąnariai.

STUBURO JUNGTYS. *Tarpslanksteliniai diskai, skaidulinis žiedas ir minkštiminis branduolys, Raiščiai:* priekinis ir užpakalinis išilginiai, antketerinis, geltonieji. *Tarpslanksteliniai sąnariai.*

KRŪTINĖS KAULŲ JUNGTYS. Šonkaulio galvos ir gumburėlio sąnariai. Krūtinkaulinės šonkaulių jungtys.

VIRŠUTINĖS GALŪNĖS JUNGTYS. Pečių lanko jungtys. *Krūtinkaulinis raktikaulio sąnarys, petinis raktikaulio sąnarys. Rankos jungtys. Peties sąnarys,* sąnarinė lūpa, *alkūnės sąnarys,* žastikaulinis alkūnkaulio ir žastikaulinis stipinkaulio sąnariai, stipinkauliniai alkūnkaulio sąnariai, tarpkaulinė dilbio plėvė, *stipininis riešo sąnarys,* tarpdelnakauliniai sąnariai, riešiniai delno sąnariai, delniniai pirštų sąnariai, savieji pirštų sąnariai.

APATINĖS GALŪNĖS JUNGTYS. Dubens lanko jungtys. *Gaktinė sąvarža, kryžmeninis klubo sąnarys. Kojos jungtys. Klubo sąnarys,* gūžduobės lūpa, klubinis šlaunies raištis, *kelio sąnarys,* šoninis ir vidinis meniskai, priekinis ir užpakalinis kryžminiai raiščiai; blauzdikaulinis šėvikaulio sąnarys, tarpkaulinė blauzdos plėvė, *blauzdinis pėdos sąnarys, pėdos sąnariai.*

Pėda, pėdos skliautas.

GRIAUČIŲ RAUMENŲ SISTEMA

RAUMUO. Endomiziumas, perimiziumas, epimiziumas. Galva, pilvelis, uodega, *sausgyslė,* fiksuotas ir judamasis prisitvirtinimo taškai.

Griaučių raumenų rūšys: ilgieji, trumpieji ir platieji, paprastieji ir sudėtiniai, dvipilviai, dvigalviai, trigalviai, plunksniniai, žiediniai.

Raumenų priklausiniai. *Fascija, sausgyslė, sausplėvė (aponeurozė),* sausgysliniai intarpai, sausgyslių makštys (skaidulinis ir tepalinis sluoksniai), tepaliniai maišeliai.

GALVOS RAUMENYS. *Veido (mimikos) raumenys:* antgalvinis, žiedinis akies, žiedinis burnos, viršutinės lūpos keliamasis, apatinės lūpos nuleidžiamasis, žando raumenys. *Kramtymo raumenys,* kramtomasis, smilkininis.

KAKLO RAUMENYS. *Paviršiniai kaklo raumenys, poodinis, galvos sukamasis. Viršutiniai poliežuviniai raumenys, apatiniai poliežuviniai raumenys, gilieji kaklo šoniniai ir vidiniai raumenys.*

NUGAROS RAUMENYS. *Paviršiniai galūniniai nugaros raumenys, trapecinis, plačiausias nugaros,* mažasis ir didysis rombiniai raumenys. *Paviršiniai savieji nugaros raumenys,* viršutinis ir apatinis užpakaliniai dantytieji raumenys. *Gilieji ilgieji ir trumpieji nugaros raumenys.*

KRŪTINĖS RAUMENYS. *Galūniniai krūtinės raumenys, krūtinės didysis ir mažasis, priekinis dantytasis raumenys. Savieji krūtinės raumenys, išoriniai ir vidiniai tarpšonkauliniai raumenys, diafragma.*

PILVO RAUMENYS. *Priekinė pilvo raumenų grupė, tiesusis, išorinis ir vidinis, užpakalinė pilvo raumenų grupė.*

Tiesiojo pilvo raumens makštis, baltoji pilvo linija, bambos žiedas.

VIRŠUTINĖS GALŪNĖS RAUMENYS.

Pečių lanko raumenys, deltinis. Žasto raumenys, priekinė raumenų grupė, dvigalvis žasto, žasto užpakalinė raumenų grupė, trigalvis žasto raumuo, dilbio raumenys, priekinė raumenų grupė, paviršinio sluoksnio raumenys, paviršinis pirštų lenkiamasis; giliojo sluoksnio raumenys, užpakalinė raumenų grupė, paviršinio sluoksnio raumenys, pirštų tiesiamasis, giliojo sluoksnio raumenys.

Plaštakos raumenys, rankos nykščio ir mažylio pakylų, delno vidurinės grupės raumenys.

APATINĖS GALŪNĖS RAUMENYS

Dubens raumenys, didysis sėdmens. Šlaunies raumenys, priekinė raumenų grupė, keturgalvis šlaunies, užpakalinė raumenų grupė, dvigalvis šlaunies, vidinė raumenų grupė. Blauzdos raumenys, priekinė raumenų grupė, užpakalinė raumenų grupė, paviršinio slauksnio raumenys, - trigalvis blauzdos raumuo, giliojo slauksnio raumenys, šoninė raumenų grupė. Pėdos raumenys, pėdos nugaros raumenys, pado raumenys.

ŠIRDIES IR KRAUJAGYSLIŲ SISTEMA

Kraujagyslė, *arterija, vena, kapiliaras*, magistralinė arterija, arteriolė, venulė, *nuostabūs tinklas*. Kraujagyslių baseinai, *anastomozė* (arterinė, veninė, arterioveninė), šalutinės (kolateralinės) šakos, lydinčiosios venos. Kraujagyslės sienos sluoksniai: *išorinis, vidurinis, vidinis*. Vožtuvai. Somatiniai, visceraliniai (fenestruoti), sinusoidiniai kapiliarai.

ŠIRDIS. Pamatas ir viršūnė, priekinis ir užpakalinis paviršiai, dešinysis ir kairysis kraštai. *Priekinė ir užpakalinė tarpkilvelinė bei vainikinė vagos. Dešinysis ir kairysis prieširdžiai, tarpširdinė pertvara, dešinioji ir kairioji ausytės, šukiniai raumenys. Dešinysis ir kairysis skilveliai, tarpkilvelinė pertvara. Kairioji ir dešinioji prieširdinės skilvelių angos, skaiduliniai žiedai. Apatinės ir viršutinės tuščiuųjų venų bei vainikinio širdies ančio žiotys, ovalioji duobė, plaučių venų žiotys, plaučių kamieno ir aortos angos. Buriniai vožtuvai (triburis ir dviburis), burės, sausgysliniai siūlai, speniniai raumenys, mėsingosios sijos. Pusmėnuliniai aortos ir plaučių kamieno vožtuvai.*

Širdies siena: *endokardas, miokardas, epikardas. Širdiplėvė, viceralinis (epikardas) ir sieninis lapai širdiplėvės ertmė, serozinis skystis.*

Kardiomiocitai (*kontrakciniai ir laidieji*), *įterptiniai diskai, Purkinjė ląstelės.*

Širdies laidžioji sistema. *Sinusinis prieširdžio ir prieširdinis skilvelio mazgai, prieširdinis skilvelių pluoštas (Hiso), dešinioji ir kairioji kojytės.*

Širdies kraujagyslės. *Dešinioji ir kairioji vainikinės arterijos, širdies venos, vainikinis širdies antis.*

MAŽOJO KRAUJO APYTAKOS RATO KRAUJAGYSLĖS

Plaučių kamienas, dešinioji ir kairioji plaučių arterijos, plaučių venos.

DIDŽIOJO KRAUJO APYTAKOS RATO KRAUJAGYSLĖS

AORTA. *Kylančioji aorta, aortos lankas, žastinis galvos kamienas, kairioji bendroji miego ir kairioji poraktinė arterijos, nusileidžiančioji aorta, krūtininė ir pilvinė dalys, aortos suskilimas, dešinioji ir kairioji bendrosios klubo arterijos.*

VIRŠUTINĖ TUŠČIOJI VENA, *kairioji ir dešinioji žastinės galvos venos.*

APATINĖ TUŠČIOJI VENA, *kairioji ir dešinioji bendrosios klubo venos. Vartų vena.*

Tarpsisteminės venų anastomozės.

GALVOS IR KAKLO KRAUJAGYSLĖS

ARTERIJOS. *Kairioji ir dešinioji bendrosios miego arterijos, išorinė miego arterija, vidinė miego arterija (žr. "Galvos smegenų kraujagyslės" ir "Akių obuolio kraujagyslės"). Poraktinė, slankstelinė arterijos.*

VENOS. *Vidinė jungo vena, slankstelinė vena, išorinė jungo vena.*

KRŪTINĖS IR PILVO KRAUJAGYSLĖS

ARTERIJOS. *Krūtininė aorta, užpakalinės tarpšonkaulinės arterijos, vidinė krūtinės arterija, priekinės tarpšonkaulinės šakos, viršutinės ir apatinės diafragmos arterijos. Pilvinė aorta, pilvinis kamienas, viršutinė pasaito, vidurinės antinksčių, inkstų, lytinių liaukų (kiaušidės/sėklidės), apatinė pasaito, juosmeninės arterijos.*

VENOS. *Žastinės galvos, lykinė, pusiau lykinė, apatinė tuščioji vena, kepenų, antinksčių, inkstų, sėklidžių arba kiaušidžių, vartų, blužnies, viršutinė ir apatinė pasaito, juosmens venos.*

VIRŠUTINĖS GALŪNĖS KRAUJAGYSLĖS

ARTERIJOS. *Poraktinė, pažastinė arterijos, žastinė, stipininė, alkūninė arterijos.*

VENOS. *Pažastinė ir poraktinė venos.*

DUBENS IR KOJOS KRAUJAGYSLĖS

ARTERIJOS. *Bendroji klubo arterija, vidinė klubo arterija, išorinė klubo, šlauninė, pakinklinė arterijos, priekinė blauzdos, užpakalinė blauzdos, šėvinė.*

VENOS. *Bendroji klubo vena, vidinė ir išorinė klubo vena, mažoji ir didžioji poodinės kojos, priekinės ir užpakalinės blauzdos, pakinklinė, šlauninė venos.*

LIMFINĖ SISTEMA

Limfa, limfiniai kapiliarai, limfagyslės. Limfmazgis, kapsulė, pertvarėlės, skiltelės, limfoidinis audinys, folikulai, žievė ir šerdis, limfiniai ančiai, limfmazgio vartai, įtekančiosios ir ištekančiosios limfagyslės.

Juosmeninis, žarninis, bronchinis tarpuplaučio, poraktinis, jungo limfiniai kamienai. Krūtininis ir dešinysis limfiniai latakai.

LIMFOIDINĖ SISTEMA

Užkrūčio liauka, skiltys, kapsulė, skiltelės, žievinė ir šerdinė dalis. Blužnis, vartai, kapsulė, pertvarėlės, baltoji ir raudonoji pulpa, veniniai ančiai, retikulinis audinys. Limfmazgiai. Limfoidiniai mazgeliai, gomurio, liežuvio, ausies vamzdžio (trimito), ryklės migdolai, ryklės limfoidinio audinio žiedas. Kaulų čiulpai: geltonieji ir raudonieji.

NERVŲ SISTEMA

NERVINIO AUDINIO DARINIAI. *Pilkoji ir baltoji nervų sistemos medžiagos, branduolys, žievė, laidas, mazgas, nervas, epineuriumas, perineuriumas, endoneuriumas.*

NERVŲ SISTEMOS DALYS. *Centrinė, periferinė, somatinė ir autonominė (simpatinė ir parasimpatinė) nervų sistemos dalys. Refleksas, reflekso lankas, reflekso centras. Įcentrinės ir išcentrinės nervinės skaidulos. Juntamieji (sensoriniai, aferentiniai), judinamieji (motoriniai, efektoriniai), įterptiniai (asociaciniai) neuronai.*

CENTRINĖ NERVŲ SISTEMA.

NUGAROS SMEGENYS. *Priekinis vidurinis plyšys, užpakalinė vidurinioji vaga, priekinė ir užpakalinė šoninės vagos, nugaros smegenų kūgis, galinis siūlas. Priekinės ir užpakalinės šaknelės, arklio uodega. Nugaros smegenų segmentas, nugarinis mazgas, nugarinis nervas. Pilkoji medžiaga, tarpinė medžiaga, priekiniai, užpakaliniai ir šoniniai ragai, juntamieji, somatiniai judinamieji, vegetaciniai branduoliai, pilkosios medžiagos plokštelės, centrinis kanalas. Baltoji medžiaga, priekinis, šoninis ir užpakalinis pluoštai, nusileidžiantys ir kylantieji laidai, grakštusis ir pleištinis pluošteliai, nugarinis gumburo, priekinis ir užpakalinis nugariniai smegenėlių, šoninis ir priekinis žieviniai nugaros smegenų laidai.*

NUGAROS SMEGENŲ DANGALAI: *kietasis, voratinklinis ir švelnusis. Epiduralinė, subduralinė, povoratinklinė (subarachnoidinė) erdmės, smegenų skystis.*

GALVOS SMEGENYS. *Rombinės (užpakalinės, pailgosios), vidurinės, priekinės (tarpinės, galinės) smegenys.*

PAILGOSIOS SMEGENYS. *Ventralinis, dorsalinis ir šoniniai paviršiai, priekinis vidurinis plyšys, priekinės šoninės ir užpakalinės šoninės vagos, piramidės, piramidinė kryžmė, alyvos, grakštusis ir pleištinis gumburėliai ir branduoliai, apatinės smegenėlių kojytės. Liežuvinio ryklės (IX), klajoklio (X), priedinio (XI), poliežuvinio (XII) galvinių nervų branduoliai.*

TILTAS. Ventralinis ir dorsalinis paviršiai, *vidurinės smegenėlių kojų*. *Trišakio (V), atitraukiamojo (VI), veidinio (VII), prieangio ir sraigės (VIII) galvinių nervų branduoliai.*

Tilto pamatas ir dangtis, *baltoji medžiaga* (žr. “*Galvos smegenų kamienas*”), savieji tilto branduoliai, *trapezinis kūnas*,

SMEGENĖLĖS. *Pusrutuliai, kirminas. Smegenėlių apatinės, vidurinės ir viršutinės kojų, Smegenėlių žievė, baltoji medžiaga, branduoliai, dantytasis branduolys.*

Ketvirtasis skilvelis, jo dugnas ir stogas, rombinė duobė, viršutinė ir apatinė smegenų burė, gyslinis rezginys, vidurinioji ir šoninės angos, smegenų vandentiekio ir nugaros smegenų centrinio kanalo angos.

VIDURINĖS SMEGENYS. *Smegenų kojų, keturkalnis*, apatiniai ir viršutiniai kalneliai bei jų kojų, kalnelių branduoliai. *Judinamojo akies (III) ir skridininio (IV) galvinių nervų branduoliai. Smegenų vandentiekis.* Smegenų kojų pamatas ir dangtis, *juodoji medžiaga, raudonasis branduolys.*

Galvos smegenų kamieno laidai. *Žievinis nugaros smegenų (piramidinis) laidas, žievinis branduolių laidas, žievinis smegenėlių laidas, žievinis tilto laidas, raudonbranduolis ir keturkalninis nugaros smegenų laidas, vidinė kilpa, nugarinis gumburo laidas, šoninė kilpa, priekinis ir užpakalinis nugariniai smegenėlių laidai, asociaciniai pluošteliai.*

TARPINĖS SMEGENYS. *Gumburas*, pagalvis, priekiniai, šoniniai ir vidiniai bei pagalvio branduoliai. *Antgumburis, kankorėžinė liauka. Užgumburis*, šoninis ir vidinis keliniai kūnai, jų branduoliai. *Pogumburis, regos nervų kryžmė, regos laidas, pilkasis gūbrys, piltuvas, posmegeninė liauka, speniniai kūnai.*

Trečiasis skilvelis, jo sienos, tarpkilvelinės angos, smegenų vandentiekio anga, gyslinis rezginys.

GALINĖS SMEGENYS. **Smegenų pusrutuliai.** *Apsiaustas, žievė.* Viršutinis šoninis, vidinis ir apatinis pusrutulių paviršiai, vagos ir vingiai. *Išilginis ir skersinis plyšiai, šoninė, centrinė, momeninė pakaušio vagos. Skiltys: kaktinė, momeninė, pakaušinė, smilkininė, sala, limbinė.* Žieviniai laukai, žieviniai projekciniai centrai, somatosensorinė, somatomotorinė, klausos, regos, skonio, uoslės projekcinės žievės zonos. Priekinis centrinis, užcentrinis, viršutinis smilkininis vingiai, pentininė vaga, juostinis ir hipokampo vingiai, kablys, hipokampus (Amono ragas). **Pusrutulių pamato branduoliai**, *uodeguotasis branduolys*, jo galva, kūnas ir uodega, *lėšinis branduolys, blyškusis kamuolys ir kiautas, dryžuotasis kūnas, užtvara, migdolinis kūnas. Pusrutulių baltoji medžiaga*, asociacinės, komisūrinės, projekcinės skaidulos, *didžioji smegenų jungtis*, priekinė smegenų jungtis, *vidinė kapsulė, skliautas. Uodžiamosios smegenys*, senoji žievė. **Limbinė sistema.**

Šoniniai skilveliai, tarpkilvelinės angos, gyslinis rezginys.

GALVOS SMEGENŲ DANGALAI. *Kietasis smegenų dangalas, didysis smegenų pjautuvas*, smegenėlių padangtė, turkiškojo balno diafragma, *viršutinis ir apatinis strėliniai ančiai*, ančių santaka, skersinis, riestinis, tiesusis, akytasis ančiai. *Voratinklinis dangalas*, jo gaureliai. *Švelnūs dangalas. Smegenų skystis.* Subduralinė, *povoratinklinė (subarachnoidinė)* ertmės, ketvirtojo skilvelio vidinė ir šoninės angos, subarachnoidinės ertmės cisternos, didžioji smegenų cisterna.

PERIFERINĖ NERVŲ SISTEMA

Nugariniai ir galviniai nervai. Juntamieji, bendrojo ir specifinio jutimo, motoriniai somatiniai, mišrūs nervai. Juntamosios, motorinės somatinės, autonominės (vegetacinės), simpatinės, parasimpatinės nervinės skaidulos. Juntamieji ir autonominiai (vegetaciniai) nerviniai mazgai.

NUGARINIAI NERVAI. *Priekinė ir užpakalinė nugaros smegenų šaknelės, nugariniai mazgai. Nugarinio nervo užpakalinė, priekinė. Nugarinių nervų rezginiai.*

KAKLINIS REZGINYS. *Diafragmos nervas*, kaklinė kilpa.

PETINIS REZGINYS. Petinio rezginio viršraktikaulinė ir poraktikaulinė dalys. *Pažastinis, raumeninis odos*, šoninis dilbio odos, *stipininis, alkūninis ir vidurinis nervai.*

TARPŠONKAULINIAI NERVAI.

JUOSMENINIS REZGINYS. *Šlauninis, šoninis šlaunies odos ir užtvartinis nervai.*

KRYŽMENINIS REZGINYS. Viršutinis ir apatinis sėdmens, *sėdimasis, blauzdinis, bendrasis šėivinis, paviršinīs ir gilusis šėiviniai nervai.*

GALVINIAI NERVAI.

Uoslės nervas [I], uoslės nervo pluošteliai.

Regos nervas [II], regos nervo medialinis ir lateralinis pluoštai, *regos nervo kryžmė, regos laidas.*

Akies judinamasis nervas [III], motorinės ir parasimpatinės skaidulos, *krumplyninis mazgas.*

Skridininis nervas [IV].

Trišakis nervas [V], *trišakis mazgas,* juntamoji ir judinamoji šaknelės. *Akinis, viršutinis žando ir apatinis žando nervai.*

Atitraukiamasis nervas [VI].

Veidinis nervas [VII], *tarpinis nervas, alkūninis,* sparninis gomurio ir pažandinis mazgai, būgninė styga, paausinis nervinis rezginys.

Prieangio ir sraigės nervas [VIII], *prieangio ir spiralinis (sraigės) mazgai.*

Liežuvinis ryklės nervas [IX], *ausinis,* liežuvinio ryklės nervo viršutinis ir apatinis mazgai.

Klajoklis nervas [X], klajoklio nervo parasimpatiniai mazgai, viršutinis gerklų ir grįžtamasis gerklų nervai, kaklo, krūtinės ir pilvo organų šakos.

Priedinis nervas [XI].

Poliežuvinis nervas [XII], kaklinė kilpa.

AUTONOMINĖ NERVŲ SISTEMA

Autonominės (vegetacinės) nervų sistemos centrinė ir periferinė dalys, pogumburis, smegenų kamieno ir nugaros smegenų autonominiai (vegetaciniai) branduoliai, autonominiai nerviniai mazgai (simpatiniai ir parasimpatiniai), priestuburiniai (paravertebraliniai), priešstuburiniai (prevertebraliniai), visceraliniai (galiniai, intramuraliniai) mazgai, ikimazginės ir užmazginės nervinės skaidulos.

SIMPATINĖ NERVŲ SISTEMA. Nugaros smegenų [Th₁₋₁₂ ir L₁₋₃] segmentų šoninių ragų branduoliai, *nugaros smegenų priekinės šaknelės, nugariniai nervai, baltosios jungiančios šakos, simpatinis kamienas, simpatinio kamieno mazgai,* tarpmazginės šakos, *pilkosios jungiančios šakos.* Simpatinio kamieno kaklinė, krūtininė, juosmeninė ir kryžmeninė dalys, viršutinis, vidurinis ir apatinis kaklo mazgai, *didysis ir mažasis vidurių nervai, vidurių (saulės), viršutinis pasaito, viršutinis ir apatinis papildvės vegetaciniai rezginiai,* juosmeniniai ir kryžmeniniai vidurių nervai, priešstuburiniai (prevertebraliniai) mazgai.

PARASIMPATINĖ NERVŲ SISTEMA. Priedinis, viršutinis ir apatinis seiliniai, nugarinis klajoklio nervo parasimpatiniai branduoliai, nugaros smegenų [Sc₂₋₄] segmentų šoninių ragų branduoliai, III, VII, IX, X galviniai nervai, dubeniniai vidurių nervai, *krumplyninis, sparninis gomurio, pažandinis, ausinis,* visceraliniai (galiniai, intramuraliniai) mazgai, *viršutinis ir apatinis papildvės rezginiai.*

NEUROFUNKCINĖS SISTEMOS

Aferentinės (jutimų) neurofunkcinės sistemos. Receptoriai, laisvosios ir nelaisvosios nervinės galūnės, eksteroreceptorius, interoreceptorius, proprioreceptorius, mechanoreceptorius, chemoreceptorius, fotoreceptorius, termoreceptorius, nociceptorius (skausmo receptorius). Neuronų grandinė, pirmieji juntamieji neuronai, juntamieji mazgai, laidai, požėiviniai, žėiviniai centrai. **Somatosensorinė (bendrojo jutimo) neurofunkcinė sistema,** nugaros smegenų (spinalinis) ir smegenų kamieno (bulbarinis) keliai, *nugariniai mazgai, trišakio nervo mazgas,* juntamieji nugaros smegenų branduoliai, juntamieji trišakio nervo branduoliai, *grakštusis ir pleištinis pluošteliai, grakštusis ir pleištinis gumburėliai, nugarinis gumburo, priekinis ir užpakalinis nugariniai smegenėlių laidai, vidinė kilpa, tarpinių smegenų gumburas, užcentrinis vingis.* **Specifinių jutimų neurofunkcinės sistemos. Eferentinės neurofunkcinės sistemos. Somatomotorinė sistema. Piramidinė ir ekstrapiramidinė sistemos.**

SKONIO ORGANAS (SISTEMA).

Skonio receptoriai, skonio svogūnėliai, pamatinės, atraminės ląstelės, skonio spėneliai (grybiniai, lapiniai, pyliminiai), *veidinis (VII), liežuvinis ryklės (IX), klajoklis (X) nervai,* atskirasis tarpinis branduolys, skonio laidas, *tarpinių smegenų gumburo branduoliai, hipokampas (Amono ragas), užpakalinis centrinis vingis, sala.*

UOSLĖS ORGANAS (SISTEMA).

Nosies gleivinės uoslinė sritis, uoslės receptoriai, pamatinės ir atraminės ląstelės, *uoslės nervas (I)*, uoslės nervo pluošteliai, uoslės stormuo, *uoslės laidas*, uoslės trikampis, *migdolinis kūnas*, *hipokampo (Amono rago) vingis*.

REGOS SISTEMA

AKIS.

Akies obuolys. Akies obuolio kapsulė, *skaidulinis dangalas*, *ragena*, *odena*, veninis odenos antis, *kraujagyslinis dangalas*, *rainelė*, jos priekinis ir užpakalinis paviršiai, pigmentinės ląstelės, *vyzdys*, vyzdžio sutraukiamasis ir plečiamasis raumenys, *krumplynas*, krumplyno raumuo, vainikas, krumplyno ataugos, krumplyno ratas ir raištis, *gyslainė*, **vidinis dangalas**, *tinklainė*, akloji ir reginė jos dalys, pigmentinis ir nervinis tinklainės sluoksniai, fotoreceptorinių neuronų sluoksnis, lazdelės ir kolbelės, asociacinių (bipolinių) ir ganglinių neuronų sluoksniai, *regos nervas*, akloji dėmė, *geltonoji dėmė*, centrinė duobutė. Akies obuolio branduolys, *lęšis*, jo priekinis ir užpakalinis paviršiai, lęšio kapsulė, *stiklakūnis*, priekinė ir užpakalinė akies obuolio kameros, akies skystis.

Priediniai akies organai. Akies obuolio guolis: fascija, riebalinis kūnas, akiduobės raumuo, akies obuolio makštis. *Viršutinis ir apatinis vokai*, voko kremzlė, *blakstienos*, blakstieninės (prakaito) liaukos ir riebalinės liaukos, *antakiai*, *junginė*, *ašarų aparatas*, *ašaros*, *ašarų liauka*, ašarų liaukos latakėliai, ašarų upė ir ežeras, ašarų taškėliai, ašarų ištekamieji kanalėliai, ašarų maišelis, ašarinis nosies latakas (nosinis ašarų kanalas). Išoriniai akies obuolio raumenys: viršutinis, apatinis, vidinis, šoninis tiesieji, viršutinis ir apatinis įstrižiniai, regos nervo sausgyslinis žiedas.

Akies obuolio kraujagyslės. *Vidinė miego ir akinė arterijos*, rainelės arteriniai žiedai, centrinė tinklainės arterija. *Akinės venos*, *akytasis antis*.

Regos sistemos laidai ir centrai. *Tinklainės ląstelės*, *regos nervas (II)*, regos nervo medialinis ir lateralinis pluoštai, *kryžmė ir laidas*, šoninis kelinis kūnas, *gumburo pagalvis*, *keturkalnio viršutiniai kalneliai*, *pentininė vaga*.

KLAUSOS IR PUSIAUSVYROS SISTEMOS.

AUSIS.

Išorinė ausis. *Ausies kaušelis*, kaušelio kremzlė, *išorinė klausomoji anga ir landa*, jos kaulinė ir kremzlinė dalys.

Vidurinė ausis. *Būgnelis*, *būgninė ertmė*, ovalusis ir apvalusis langėliai, antrinis būgnelis, speninis urvas, speninės ataugos etmės, *klausos kaulėliai*, plaktukas, priekalas ir kilpa, klausos kaulėlių jungtys (sąnariai ir raiščiai), būgnelio tempiamasis ir kilpos raumenys, *ausies trimitas*, jo kaulinė ir kremzlinė dalys, ryklinė trimito anga.

Vidinė ausis. *Kaulinis labirintas*, *prieangis*, *sraigė*, jos ritė, sraigės kanalas, spiralinė plokštelė, prieangio ir būgno laiptai, spiralinis ritės kanalas ir kanalėliai, *kauliniai pusratiniai kanalai* (priekinis, užpakalinis ir šoninis). *Plėvinis labirintas*, apvalusis ir pailgasis maišėliai, jų balkšvos dėmės, sraigės latakas, pamatinė plokštelė, spiralinis (Kortijaus) organas, neuroepitelinės klausos ląstelės, dengiamoji membrana, plėviniai pusratiniai kanalai (priekinis, užpakalinis ir šoninis), plėvinės ampulės, jų skiauterės, juntamosios ląstelės, drebutinė medžiaga, otolitai. Perilimfa ir endolimfa.

Klausos sistemos laidai ir centrai.

Sraigės (spiralinis mazgas), *sraigės nervas*, *sraigės ir prieangio nervas (VIII)*, sraigės nervo branduoliai, klausos laidai, trapecinis kūnas, trapecinio kūno branduoliai, *šoninė kilpa*, *keturkalnio apatiniai kalneliai*, vidiniai keliniai kūnai, *viršutinis smilkinio vingis*.

Pusiausvyros sistemos laidai ir centrai.

Prieangio mazgas ir nervas, *sraigės ir prieangio nervas (VIII)*, prieangio branduoliai, *gumburas*, *viršutinis smilkinio vingis*, *smegenėlės*, *nugaros smegenys*.

VIDURIAI

Tuščiaviduriai organai, jų *gleivinė*, *pogleivis*, *raumeninis sluoksnis*, *adventicija*, *serozinis dangalas*. Parenchiminiai organai, jų stroma ir parenchima.

KVĖPAVIMO ORGANŲ SISTEMA

Viršutiniai ir apatiniai kvėpavimo takai.

NOSIS. Išorinė nosis, nosies kremzlės. *Nosies ertmė, šnervės, nosinės ryklės angos*, nosies prieangis, *pertvara* (plėvinė, kremzlinė ir kaulinė dalys), *viršutinė, vidurinė ir apatinė nosies kriauklės, viršutinė, vidurinė, apatinė ir bendroji nosies landos*, gleivinė, jos kvėpuojamoji ir uoslinė dalys, gleivinės liaukos. Prienosiniai ančiai: *viršutinio žandikaulio, pleištinis, kaktinis*, aktykaulio labirintai.

NOSIARYKLĖ. Ryklės skliautas, *ryklės migdolas*, ryklinės ausies vamzdžio (trimito) angos, *ausies vamzdžio (trimito) migdoliai*.

GERKLOS. *Antgerklis, žiedinė, vedeginės, skydinė kremzlės*. Gerklų iškyšulys. Gerklų raiščiai ir sąnariai, *balso raiščiai (stygos)*. *Gerklų raumenys, balso raukšlės, balso plyšys*. Gleivinė.

GERKLĖ. Gerklės kaklinė ir krūtininė dalys, gerklės išsišakojimas. Gerklės kremzlės, žiediniai raiščiai, plėvinė siena, gleivinė.

BRONCHAI. *Dešinysis ir kairysis pagrindiniai*, skiltiniai, segmentiniai, segmento vidiniai (subsegmentiniai), skilteliniai bronchai. Bronchų kremzlės, gleivinė.

PLAUČIAI (kairysis ir dešinysis). Plaučio viršūnė, pamatas, šonkaulinis, diafragminis ir vidinis paviršiai, priekinis, užpakalinis ir apatinis kraštai, širdinė įlanka. *Plaučių vartai*. Dešiniojo ir kairiojo plaučių skiltys, plyšiai. *Plaučių segmentai, skiltelės, kekės*. Bronchų medis. Skilteliniai bronchai, galinės ir kvėpuojamosios *bronchiolės*, alveoliniai takai ir alveolės. Bronchiolių ir alveolių sienelės.

KRŪTINPLĖVĖ. *Plautinė ir pasieninė krūtinplėvė, krūtinplėvės ertmė*, krūtinplėvės skystis.

TARPUPLAUTIS. Viršutinis tarpuplautis, apatinis tarpuplautis: priekinis, vidurinis, užpakalinis.

VIRŠKINIMO ORGANŲ SISTEMA

BURNA. *Burnos prieangis, skruostai, viršutinė ir apatinė lūpos*, gleivinė, *dantenos*. *Burnos ertmė, kietasis gomurys, minkštasis gomurys*, jo raumenys, gomurio burė, liežuvėlis, gomurio lankai, *gomurio migdoliai, žiotys*. Gleivinė.

LIEŽUVIS. Kūnas, šaknis, viršūnė, nugara, apatinis paviršius, liežuvio raumenys. Gleivinė, gleivinės speneliai: kūginiai, siūliniai, grybiniai, pyliminiai, lapiniai. Poliežuviniai gumburėliai, liežuvio pasaitėlis. *Liežuvio migdolas*.

DANTYS. Danties vainikas, kaklas, šaknis, dentinas, emalis, cementas, danties ertmė, *danties minkštimas*, danties šaknies anga ir kanalas, dantenos. Viršutinių ir apatinių dantų lankai, *kandžiai, iltys, kapliai, krūminiai dantys*, pieniniai ir pastovieji dantys.

SEILIŲ LIAUKOS. *Paausinė liauka, poliežuvinė liauka, pažandinė liauka*.

RYKLĖ. *Nosinė, burninė ir gerklinė ryklės dalys*. Gleivinė, raumenys: išilginiai, žiediniai sutraukiamieji. Adventicija.

STEMPLĖ. Kaklinė, krūtininė ir pilvinė dalys. Gyvo žmogaus stemplės susiaurėjimai, fiziologinis įskrandžio raukas. Gleivinė, pogleivis, raumeninis sluoksnis, adventicija, serozinis dangalas.

SKRANDIS. Priekinė ir užpakalinė sienos, *didžioji ir mažoji kreivės, įskrandis*, dugnas, kūnas, *prievartis*, prievartio vožtuvas, *prievartio raukas*. Skrandžio gleivinė, gleivinės raukšlės, laukeliai, liaukos, pogleivis, raumeninis sluoksnis, serozinis dangalas.

PLONOJI ŽARNA. Gleivinė, jos raukšlės, žarnų gaureliai, liaukos, pavieniai ir grupiniai limfoidinio audinio mazgeliai, pogleivis, raumeninis sluoksnis, serozinis dangalas, adventicija. *Dvylikapirštė žarna*, viršutinė, nusileidžiančioji, gulsčioji dalys, *dvylikapirštės žarnos didysis ir mažasis speneliai. Tuščioji ir klubinė žarnos, plonosios žarnos pasaitas*, jo šaknis, klubinis storosios žarnos vožtuvas.

STOROJI ŽARNA. Gleivinė, jos liaukos, pavieniai limfoidinio audinio mazgeliai, pogleivis, raumeninis sluoksnis, serozinis dangalas, adventicija. *Akloji žarna*, klubinė anga, klubinis storosios žarnos vožtuvas, *kirmėlinė atauga*.

Gaubtinė žarna, kylančioji, skersinė, nusileidžiančioji ir riestinė gaubtinės žarnos dalys. Pasmėnulinės raukšlės, išgaubos, taukinės ataugos, gaubtinės žarnos juostos, skersinės žarnos pasaitas. *Tiesioji žarna, išeinamoji anga (išangė raukšlės, išangės vidinis ir išorinis raukai*.

KEPENYS. Diafragminis ir apatinis paviršiai, plikasis laukelis, vainikinis ir pjautuvinis raiščiai, apvalusis kepenų raištis ir jo vaga, tulžies pūslės duobė, *kepenų vartai*, savoji kepenų arterija, *vartų vena, bendrasis kepenų latakas*. Dešinioji, kairioji, kvadratinė ir uodeginė kepenų skiltys, kepenų segmentai. Kepenų stroma ir parenchima, skaidulinė kapsulė, skiltelės, hepatocitai, centrinės venos, tarp-skiltelinės arterijos ir venos, tulžis, tulžies kanalėliai, *bendrasis kepenų latakas, kepenų venos*. Kepenų triada.

TULŽIES PŪSLĖ. *Tulžies pūslės latakas, bendrasis tulžies latakas*.

KASA. Galva, kūnas, uodega. Kasos kapsulė, skiltelės, kekės, egzokrinocitai, *kasos latakas*, priedinis kasos latakas, kasos (Langerhanso) salelės. Kasos sultys ir hormonai.

PILVAPLĖVĖ. Jos sieninis ir vidurių lapai. Pilvaplėvės ertmė. Intraperitoniniai, mezoperitoniniai, ekstraperitoniniai ir retroperitoniniai organai. *Raiščiai, taukinės, pasaitai. Plonosios žarnos pasaitas*, pasaito šaknis, skersinės gaubtinės ir žarnos pasaitas, *mažoji taukinė*, kepeninis skrandžio raištis, *kepeninis dvylikapirštės žarnos raištis, didžioji taukinė.*

ŠLAPIMO ORGANŲ SISTEMA

INKSTAS. Riebalinė ir skaidulinė kapsulės, inksto fascija, *vartai. Šerdis*, piramidės, inksto speneliai, speninės angelės. *Žievinė medžiaga*, šulai. Inksto mažosios ir didžiosios taurelės, *geldelė. Nefronas, inksto kūnelis, kapiliarų kamuolėlis*, dvisluoksnė kapsulė, vingiuotieji, tiesieji ir surenkamieji kanalėliai. *Inksto arterija (vena)*, segmentinės, tarpuskiltinės, lankinės, tarpuskiltelinės arterijos (venos), *įtekančioji ir ištekančioji kapiliarų kamuolėlio arteriolės. Šlapimas*, pirminis ir antrinis šlapimas.

ŠLAPIMTAKIS. Pilvinė, dubeninė ir vidusieninė dalys. Šlapimtakio gleivinė, pogleivis, raumeninis sluoksnis, adventicija.

ŠLAPIMO PŪSLĖ. Viršūnė, kūnas, dugnas, kaklas. Gleivinė, pogleivis, raumeninis ir serozinis dangalai, adventicija. *Šlapimo pūslės trikampis*, šlapimtakių angos, vidinė šlaplės anga, *vidinis šlaplės raukas*, tuštinamasis pūslės raumuo.

ŠLAPLĖ. Vidinė ir išorinė šlaplės angos, *išorinis šlaplės raukas.*

LYTINIŲ ORGANŲ SISTEMA

VYRO LYTINIAI ORGANAI

VIDINIAI VYRO LYTINIAI ORGANAI

SĖKLIDĖ. Sėklidės stroma ir parenchima, balzganasis dangalas, sėklidės tarpusienis, pertvarėlės, skiltelės, *vingiuotieji ir tiesieji sėkliniai kanalėliai*, sėklidės tinklas, ištekamieji sėklidės kanalėliai. Spermatogeninis epitelis. Makštinis dangalas (visceralinis ir sieninis lapai), jo ertmė.

SĖKLIDĖS PRIELIPAS. Galva, kūnas, uodega, balzganasis dangalas, skiltelės, *prielipo latakas.*

SĖKLINIS LATAKAS. Sėklinio latakų ampulė. Latakų siena.

SĖKLINIS VIRŽELIS.

SĖKLINĖ PŪSLELĖ, *sėklinės pūslės latakas. Sėklos išmetamasis latakas.*

PRIEŠINĖ LIAUKA. Pamatas, viršūnė, raumeninis audinys, liaukinė parenchima, priešinės liaukos latakėliai.

STORMENINĖ ŠLAPLĖS LIAUKA, latakas.

IŠORINIAI VYRO LYTINIAI ORGANAI

VARPA. Šaknis, kūnas, galva, nugara, *varpos ir šlaplės akytkūniai*, akytkūnių balzganasis dangalas, akytkūnių ertmės, apyvarpė.

VYRO ŠLAPLĖ. *Priešinė, plėvinė ir akytkūninė dalys.*

KAPŠELIS. Oda, mėsingasis dangalas, kapšelio pertvara.

MOTERS LYTINIAI ORGANAI

VIDINIAI MOTERS LYTINIAI ORGANAI

KIAUŠIDĖ. Balzganasis dangalas, *kiaušidės žievė, šerdis*, folikulas, *kiaušialąstė, geltonasis kūnas, balkšvasis kūnas.*

GIMDA. Dugnas, kūnas, kaklelis, gimdos ertmė. *Gimdos gleivinė* (pamatinis ir atkrentamasis sluoksniai), *raumeninis sluoksnis, serozinis dangalas. Apvalusis ir platusis gimdos raiščiai.*

KIAUŠINTAKIS. Pilvinė ir gimdinė angos, kiaušintakio spurgai, ampulė. Kiaušintakio gleivinė, raumeninis ir serozinis dangalai.

MAKŠTIS. Makšties skliautas. Makšties gleivinė, raumeninis dangalas, adventicija.

IŠORINIAI MOTERS LYTINIAI ORGANAI

Didžiosios lytinės lūpos, lytinis plyšys, gakta, mažosios lytinės lūpos, *makšties prieangis*, išorinė šlaplės anga, makšties anga, *mergystės plėvė*, prieangio liaukos. Varputė.

TARPVIETĖ. Urogenitalinė ir dubens plokštės. Gilusis skersinis tarpvietės, išangės keliamasis raumenys, *išorinis šlaplės* (šlaplės) *ir išorinis išangės raukai*.

ENDOKRININĖS (BELATAKĖS) LIAUKOS

Pogumburis ir posmegeninė liauka, adenohipofizė, neurohipofizė, piltuvėlis. *Kankorėžinė liauka*. *Skydliaukė*, skiltys, sąsmauka, kapsulė, skiltelės, folikulai. *Prieskydinės liaukos*. *Kasa*, kasos (Langerhanso) salelės. *Antinksčiai*, *žievė ir šerdis*. *Kiaušidės* belatakė dalis. *Sėklidės* belatakė dalis.

ODA

Epidermis, melanocitai, tikroji oda (spenelinis ir tinklinis sluoksniai), poodis. **Odos dariniai:** prakaito ir riebalų liaukos, plaukai, plauko šaknis ir stiebas, nagai, *krūtis* (pieno liaukos ir latakai, spenelis).